

PEDAALI

21,828

48,105

331

HIMO

2

NUORET JA
KULTTUURINEN OSALLISUUS

Julkaisun kokoaminen ja toimitus:
Kaija Kaitavuori ja Arja Miller /
Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry

Projektikuvausten ja kuvien toimitus:
Tiina Ahtonen, Noora Herranen, Susanna Laine,
Arja Miller, Jonna Strandberg, Jaana Taskinen

Graafinen suunnittelu:
Viveka Forsman & Auvo Lindroos

English translation:
Minna Erwe

Julkaisua ovat tukeneet Alfred Kordelinin rahasto ja EUnetART.

Pedafooni-julkaisu 1, 2007

Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry

ISBN 978-952-92-1951-3

Paino: Trio Offset, Helsinki 2007

NUORET JA KULTTUURINEN OSALLISUUS

ELLA 'MIIRU' KOPONEN PUKEUTUI TAIDEMUSEO
TENNISPALATSIN MANGAPÄIVÄNÄ PAINÉ MASCOTIKSI
(FINAL FANTASY X-2:STA). ASULLA HELTISI 6.SIJA JA
IOI DESIBELIÄ COSPLAY-KILPAILUN HUUTOÄÄNESTYKSESSÄ.
KUVA: JUKKA VUORINEN

ESIPUHE

Nuorille halutaan tarjota kulttuurielämyksiä niin museoissa, teattereissa kuin nuorisotaloillakin. Nuoret ovat haluttu yleisö, mutta missä kuuluu nuorten oma ääni? Aika usein taitaa käydä niin, että nuorille tarjotaan valmista ohjelmaa mutta ei mahdollisuutta osallistua sen suunnitteluun.

Tämä julkaisu on tehty herättämään keskustelua nuorten osallistamisen tarpeellisuudesta. Kasvatustieteen professori *Kari Uusikylä* taustoittaa aihepiiriä artikkelillaan nuorten oikeudesta luovuuteen ja luovan toiminnan vaikutuksesta nuoren elämään. *Hannele Koivunen* opetusministeriöstä puolestaan korostaa, miten tärkeää on, että nuorille taataan tilaa ja mahdollisuuksia toimia yhteiskunnan kulttuurisessa merkitystuotannossa aktiivisina osapuolina.

Julkaisussa tuodaan esiin myös sellaisia tapauksia, jossa kulttuuri-instituutio on heittäytynyt yhteistyöhön nuorten kanssa antaen heille tiloja, resursseja ja toimivaltaa. Tapausesimerkkien yhteydessä pohditaan nuorten osallistamisen päämääriä ja vaikutuksia paitsi nuoriin, myös järjestävään instituutioon ja muuhunkin yleisöön.

Annantalon taidekeskus ja Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry. järjestävät kulttuuri- ja taidetoimijoille toukokuussa 2007 Hillittömän monitaiteisen yleisötyöseminaarin (HIMO2) otsikolla *Osallistuva nuori – riski vai mahdollisuus?* Tämä julkaisu toimikoon seminaarin taustamateriaalina ja jatkakoon elämäänsä myös sen jälkeen toivottavasti innostaen yhä useampia kulttuuritoimijoita avoimeen yhteistyöhön eri kohderyhmiensä kanssa.

Toimittajat
Kaija Kaitavuori ja Arja Miller
Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry

FOREWORD

Museums, theatres and youth centres all want to provide young people with cultural experiences. The young are a popular audience, but where can their own voice be heard? It is rather often the case that young people are presented with a prepared programme with no chance of involvement in the planning process.

This publication was created to raise the issue of the necessity of youth involvement. Professor of education *Kari Uusikylä* addresses the subject with his article on the right of young people to creativity and on the effects of creative activities on a young person's life. *Hannele Koivunen* from the Ministry of Education in turn emphasises the importance of providing young people with the space and opportunity to be actively involved in the production of cultural meanings in society.

The publication also presents cases where cultural institutions have plunged into cooperation with the young, granting them spaces, resources and authority. These examples also address the aims and effects of youth involvement, not only on the young but also on the organising institutions and other audiences.

The Annantalo Arts Centre and the Finnish Association for Museum Education PEDAAALI organise a seminar in May 2007 for people working in the arts and culture with the title *The participating youth – a risk or an opportunity?* Let this publication provide background material for the seminar, and live on afterwards, inspiring ever more people working in culture into open collaboration with their different target groups.

English summary is on the page 32

Editors
Kaija Kaitavuori and Arja Miller
Finnish Association for Museum Education PEDAAALI

SISÄLLYS

- 06 Kari Uusikylä: NUORELLA ON OIKEUS LUOVAAN ILOON
- 12 Hannele Koivunen: NUORET MUKAAN SYMBOLITUOTANTOON
- 17 ENSIN VALLATAAN MUSEOT...
NÄYTTELYPROJEKTISTA KULTTUURIYHDISTYKSEKSI
Lokasuoja ja Kulttuuriklubi Siperia
HIPHOP OSANA NYKYTAIDETTA
subURB-taidekasvatusohjelma ja URB-festivaali
MANGAHARRASTAJAT MUSEOSSA
Manga – Hokusaista Dragon Balliin
- 22 ...SITTEN TEHDÄÄN ESITYKSIÄ
KASVUA TEATTERIN KEINAIN
Naulakallion koulu Q-teatterissa
NUORET TAPAHTUMIEN TUOTTAJINA
Koeajo-projekti Hämeenlinnassa
- 29 ENTÄ SITTEN?
- 32 SUMMARY IN ENGLISH

URB O3 KIASMA-STAGELLA KOTIMAINEN BREAKTANSSEI-RYHMÄ NEXT LEVEL .

KUVA: HANNA MAUNUKSELA / KKA

NUORELLA ON OIKEUS LUOVAAN ILOON

Nuoren ihmisen elämän kannalta omien kykyjen ja vahvojen puolien löytäminen on äärimmäisen tärkeää. Kukaan ei voi kehittyä umpiossa, vaan lahjat löytyvät, jos kodit ja koulut huolehtivat siitä, että nuorella on tilaisuus tutustua tieteisiin, taiteisiin, omin käsin tekemiseen, urheiluun eli kaikkeen, mitä kulttuuri laajassa merkityksessä tarjoaa.

Yhteiskunnallisten päättäjien arvomaailma ratkaisee millaisia kulttuurin muotoja nuorille on tarjolla ja mitä kulttuurin osa-alueita arvostetaan. Nyt kaikkialla korostetaan tehokkuutta ja taloudellista kilpailukykyä. Ihmisen pelkistäminen taloudellisen tuotantokoneiston osaksi on surullista. On oireellista, että onnellisuudesta on tullut polttava puheenaie. Mutta mikä onkaan saanut eniten julkisuutta: pohdinnat varallisuuden ja onnellisuuden välisistä yhteyksistä. Kun mediassa pohditaan, ilmeisesti aivan vakavalla mielellä, kuinka paljon rahaa tarvitaan uudelle onnellisuuden tasolle nousuun, paljastuu yhteiskunnallisen arvomaailmamme kapeus suorastaan masentavalla tavalla.

Ihminen tarvitsee riittävän toimeentulon, mutta rikkaus ei onnea tuo. Onni riippuu ennen kaikkea siitä, mihin ihminen suuntaa psyykkistä energiaansa, millä hän täyttää mielensä ja mitä harrastaa. Onni syntyy itsensä toteuttamisesta, mutta kukaan ei ole yksin mitään. Jokainen tarvitsee ystäviä, kasvattajia, kumppaneita, joiden kanssa aktiivisesti toimimalla oma minuuksa asettuu terveesti yhteisöllisiin kehyksiin. Terve kehitys ei edellytä jatkuvaa itsen ja omien kykyjen vertailua muihin. Riittää, että nuori löytää paikkansa maailmassa ja kehittyä inhimilliseksi ihmiseksi, joka tuntee vastuunsa sekä itsestään että muista.

JÄRKI, TUNTEET JA TAHTO

Nuoren henkinen ja fyysinen kasvu tapahtuu biologisten lainalaisuuksien säättämässä aikataulussa, kasvua ei voi keinotekoisesti nopeuttaa. Kukaan ei ole pelkkä ”poikani aivo” tai ”kympin tyttäresi”. Tärkein ihmiselämän onnellisuuden ja tehokkuuden edellytys on se, että ihmisen

älyllinen, fyysinen ja emotionaalinen kehitys saavat kehittyä tasapainoisesti. Kasvattajien tehtävänä on luoda nuorille turvallinen ja hyväksyvä kasvuympäristö. Nuoren pitää saada tuntee, että hän on hyväksytty ja rakastettu omana itsenään, eikä vain tulevana ”osaajana” – tämä itsessään tyhjä sana tunkee esiin kaikkialta missä vaikutusvaltaiset päättäjät esittävät vaatimuksiaan.

Osaaminen on tärkeää, mutta pitäisi määritellä mitä osaamisella oikein tarkoitetaan. Luetteloita osaamisen lajeista voi löytää koulujen ja korkeakoulujen kurssitarjonnasta. Tietotekniikkaa Suomessa saa osata, mutta miten tärkeää on runo-, puutarha- tai lastenhoito-osaaminen? Kukaan ei osaa kaikkea ja ihmisen on siedettävä myös heikoimpia puoliaan. Nuoren hyvinvointi rakentuu realistisen ja myönteisen minäkuvan varaan. Lahjakkuuden lajeja on kymmeniä. Tärkeää olisi, että nuori tunnistaisi omat kykynsä ja uskaltaisi lähteä kehittämään niitä itsenäisesti, luottaen siihen, että harjoitellen ja opiskellen taidot kehittyvät.

PAKKOSUORITTAJAKSI VAI EHEÄKSI IHMISEKSI?

Nykypäivän yksilöpalvonnan ja kuuluisuuteen pyrkivien päiväperhojen kulta-aikana nuorten tulisi oppia ymmärtämään aitojen kestävien ihmis-suhteiden merkitys.

Omanarvon tunne ja omien lahjojen tunnistaminen ei saa johtaa muiden väheksymiseen ja empatian katoamiseen. Nuorten harrastusten yksi ydintehtävä on yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden tasapainon löytäminen. Ihmisellä on oikeus toteuttaa itseään, mutta ei käyttämällä muita hyväksi. Kilpailumentaliteetin ja tehokkuuden paineilla kasvatamme nuorista helposti sopeutuvia suorittajia, jotka kätkevät luovuutensa eivätkä anna itsestään mitään kanssaeläjilleen. Jotkut ovat valmiita ottamaan itselleen häikäilemättömästi kaiken hyödyn muista ihmisistä saavuttaakseen menestystä ja kunniaa.

Hyvät kouluarvosanat kuvaavat joskus etupäässä nuoren epävarmuutta, ei niinkään poikkeuksellisia kykyjä. Monen on jatkuvasti pakko etsiä ulkoista hyväksyntää, mainetta ja erilaisia palkkioita, jotta pysyisi henkisesti kasassa. Jos muiden miellyttäminen on elämän tärkein tehtävä, luovuus ja riippumattomuus kuolevat. Taustalla on hylkäämisen pelko, kyse on ennen kaikkea emotionaalisesta ja eettisestä alisuoriutumisesta. Syntyy ”komeroihmisiä”, jotka jopa hautovat itsemurhaa epäonnistuneeseen koulukokeeseen.

Jotkut nuoret ryhtyvät kapinoimaan. Vastoin yleistä luuloa, kapinalliset ovat hyvinkin riippuvaisia muista ihmisistä ja perheestään. Sääntöjä ja auktoriteetteja vastustaessaan Kapinalliset testaavat muita ja ajattelevat, että ”jos minut hyväksytään näin vihaisena, laiskana ja itsekkäänä, he todella rakastavat minua”. Usein nimenomaan luovat, taiteellisesti lahjakkaat nuoret reagoivat heittäytymällä kapinallisiksi, koska koulu ei hyväksy heille tyypillisiä käyttäytymispiirteitä, villejä ajatuksia, päiväunelmointia, epäjärjestyksen sietokykyä ja vastaansanomista. Nuoret hyväksyvät itselleen pahan leiman kestääkseen tilanteen. Usein kapinoiva nuori löytää taideharrastuksista tavan purkaa tunne-elämänsä kipukohтия. Harrastuspiireistä löytyy samanhenkisiä, toisiaan tukevia nuoria. On kuitenkin olemassa vaara, että jokin arveluttava alakulttuuri imaisee nuoren sellaiseen elämään, joka voi jopa tuhota hänet. Kasvattajat eivät saa koskaan hylätä nuorta, eivät varsinkaan elämän vaikeimpina hetkinä.

Tasapainoiset nuoret ovat itsenäisiä. He eivät tavoittele jatkuvasti ulkoisia palkkioita tai mainetta, toiminta itsessään palkitsee. Nämä nuoret toimivat sisäisen halun eivätkä vain ulkoisten vaatimusten vuoksi. Oman luovuuden kehittämisen kustannuksina voivat olla huonot kouluarvosanat ja opettajien suosion menettäminen. Luovan nuoren tulee olla vahva kyetäkseen selviytymään tulosvaatimusten puristuksessa.

Kaikessa opetuksessa ja kasvatuksessa tulisi pyrkiä opiskelijan sisäisen motivaation lisäämiseen. Ilo omasta oppimisesta ja uuden saavuttamisesta johtavat pitkällä tähtäyksellä tehokkaimpaan oppimiseen. Humanistipsykologi *Carl Rogers* on korostanut, että luovuus vaatii psykologista vapautta. Kasvattajien sallivuus antaa nuorelle vapauden ajatella ja tuntea. Se kasvattaa avoimuuteen ja hyväksyy leikkilisen ja spontaanin ilmaisun. On huomattava, että vaikka kyse on ilmaisun vapaudesta, tunteiden ja kaikenlaisten impulssien ilmaisu ei joka tilanteessa ole vapauttavaa, saati suotavaa. Joissakin tilanteissa yhteiskunta rajoittaa ilmaisun vapautta, ja näin pitää ollakin. Vihatun kohteen hävittäminen saattaa olla vapauttavaa, mutta siitä aiheutuu syyllisyyden tunnetta ja psykologisen vapauden kapeutumista.

Kasvattajan sallivuus ei ole ilkeyteen ja vihaan rohkaisemista. Nuoren lupa olla vapaa edellyttää myös vastuullisuutta. Yksilö on yhtä vapaa

olemaan peloissaan kuin yrittämään jotakin uutta, vapaa kantamaan seuraukset erehdyksistään yhtä hyvin kuin saavutuksistaan. Tämän tapainen vastuullinen vapaus kehittää nuoren persoonallisuutta ja johtaa häntä kohti rakentavan luovuuden kehittymistä.

ARVIOINTI RAKENTAA TAI REPII

Kasvattajan tulee kunnioittaa nuoren ihmisarvoa riippumatta siitä, mikä on hänen tämän hetkinen tilansa tai miten hän käyttäytyy. Näin nuori tuntee olevansa turvassa ja oppii vähitellen, että voi ilman pelkoa olla sitä, mitä on. Hän säilyttää ihmisarvonsa riippumatta siitä, mitä hän tekee, eikä hänen tarvitse uhrata aikaa suojellakseen itseään. Nuori voi keksiä ja tehdä mitä tahansa itselleen tärkeää. Hänellä on lupa löytää luovuuden ilo.

Arviointipaineiden lisääntyminen on omiaan tukahduttamaan luova kasvu, varsinkin kun nuoria pelotellaan sillä, että kilpailuyhteiskunnassa menestyvät vain parhaat ja tehokkaimmat. Nuorten pelottelu, vertailu ja tulosvastuun korostaminen ovat paljon puhutun luovan innovatiivisuuden pahimpia tuhoajia. Ahdistunut nuori mukautuja-suorittaja ei kasvata tulevaisuudessa kansan kilpailukykyä. Pahimmassa tapauksessa hänestä tulee syrjäytynyt itsetuntonsa kadottanut katkera aikuinen, ehkä nuori masentunut sairaseläkeläinen.

Nuoren tulee tuntea, että häntä ei koko ajan arvioida ja mitata joidenkin ulkoisten standardien perusteella. Tiukka ulkopuolinen arviointi on aina uhka, joka luo puolustautumisen tarvetta. Jos niitä ei ole, voi olla vapaa ja tunnistaa omat mieltymyksensä herkemmin ja aidommin. Nuoren on tärkeä oppia arvioimaan oman sisimpänsä tuntemuksia.

Carl Rogers on korostanut, että tiukan arvioinnin lopettaminen ei tarkoita sitä, että kasvattaja lakkaa reagoimasta, päinvastoin, hän on tällöin vapaa reagoimaan. ”*En oikein pidä tuosta ideastasi, tai maalauksestasi tai kirjoitelmastasi*” ei ole arvostelua, vaan se on reaktio. Reaktio pitää tietenkin perustella rakentavasti ja sen kohteella tulee olla oikeus puolustaa omaa kantaansa. Kysymys on jostakin olennaisesti eri asiasta verrattuna siihen, että tuomari sanoo jostakin korkeuksista: ”*Mitä teet on hyvää tai paha. Sen laatu tullaan arvioimaan ulkoisin perustein.*” Tärkeää on antaa ihmisen arvioida työnsä tulosta itse. Se sisältää mahdollisuuden, että kasvattaja on kykenemätön arvostamaan jotakin hyvää. Toinen lausahdus, olkoon se sitten kannustava tai tuomitseva, asettaa ihmisen ulkoisten voimien armoille. Hänelle vain kerrotaan mikä hänen synnyttämänsä tuotteen taso on, eikä hän saa pohtia itse, onko tietty produkti hänelle tärkeä. Arvioinnin kohteen pitää olla alati huolestunut siitä, mitä muut ajattelevat. Näin luovuuden edellytyksiä tuhoetaan tehokkaasti. Itsenäisyys on luovan ihmisen tärkein ominaisuus.

LUOVUUS, TIE HYVÄÄN ELÄMÄÄN

Luovuus on jokaisen nuoren ulottuvilla. Niin kauan kun nuorista tuntuu hyvältä, ei ole mitään syytä asettaa heidän tielleen esteitä. Kun nuori on löytänyt omimman alansa, voidaan taitoja ryhtyä kehittämään suunnitelmallisesti. Askeleet matkalla matemaatikoksi tai urheilijaksi eivät ole identtisiä niiden askelten kanssa, jotka suuntautuvat runojen kirjoittamiseen, näyttelemiseen tai poliittisiin debatteihin. Nuoret ihmiset saattavat hylätä aluksi kiinnostaneen alan ja heitä voidaan ohjata lempeästi tiettyyn suuntaan. Luovimmat yksilöt kuitenkin vastustavat usein muovaamista, ja ehkä niin on hyvä. Luovan ihmisen tulee säilyttää aina riippumattomuutensa.

Mihaly Csikszentmihalyin mukaan jokaisella on oikeus elää elämänsä omien periaatteidensa mukaisesti, kunhan ei vahingoita muita. Onnellisimmat ihmiset tekevät sitä, mistä nauttivat. He valitsevat ystävänsä harkitusti. Yleensä he eivät vaadi elämältä kovin paljon, ei varsinkaan mainetta tai valtaa. Kuitenkin he vaativat itseltään omien ihanteittensa toteuttamista. Kehittyneen ihmisen tavoitteet eivät palvele vain omaa itseä, vaan myös yhteisöä ja omaa kulttuuria.

Olellainen kysymys jokaisen yksilön kohdalla on: Mikä minä olen? Minuus muodostuu tavallaan tavoitteidemme tärkeysjärjestyksestä. Tavoitteet määräävät sen, mihin suuntaamme huomiomme ja mihin energiamme käytämme. Jokaisen kohdalla voidaan puhua *Maslowin* termein *”itsensä toteuttamisen tarpeesta.”* Kehittyneimmät yksilöt pohtivat myös koko ihmiskunnan tavoitteita, säilymistä ja hyvinvointia..

Nuoret ovat osallisia koko globaaliin maailmaan. Kasvattajien tehtävänä on auttaa nuoria tielle, jossa oma arvo ja itsekunnioitus yhdistyvät moraaliin ja yhteisen hyvän arvostamiseen ajatuksissa, sanoissa ja ennen kaikkea teoissa. Nuori on saatettava lempeästi osalliseksi omasta kulttuurista, sen hedelmien nauttijaksi ja aktiiviseksi toimijaksi. Tehokkuuden palvonnan aikana taiteille jää tärkeä tehtävä ihmisen tunteiden tulkkina, hyvyiden ja kauneuden kaipuun syyttäjänä.

Kari Uusikylä

KASVATUSTIETEEN PROFESSORI
HELSINGIN YLIOPISTO

CIE FRANCK II LOUISE -RYHMÄN DAVID COLAS'N (FRA) BREAKDANCE-KURSSILLA STOAN MUSIIKKISALISSA URBO5:SSÄ.
KUVA: PETRI SUMMANEN / KKA.

TEATTERI IMATRA

*T*eatteri Imatra toteutti vuosina 2005-2006 EU-rahoituksen turvin hankkeen, jonka tavoitteena oli lähentää nuoria ja yrittäjyyttä teatteri-ilmaisun keinoin. Projektin käynnisti eteläkarjalaisille nuorille suunnattu kirjoituskilpailu, jonka aihe oli *Tarinoita yrittäjyydestä*. Kirjoituskilpailun palkintona oli kesätyöpaikka, jonka järjestämisessä yhteistyötahona toimi Imatran yrittäjät ry. Kilpailun voittanut lukiolainen työskenteli kesällä 2006 imatralaisella puutarhalla.

Kaikkien kilpailuun saapuneiden kirjoitusten pohjalta Teatteri Imatran ohjaaja *Saku Heinonen* dramatisoi näytelmän, joka myös kulki nimellä *Tarinoita yrittäjyydestä*. Näyttelijöiksi valittiin imatralaisia nuoria (17-25v) harrastajanäyttelijöitä. Näytelmä esitettiin kaikkiaan yhdeksän kertaa ja sen näki lähes 1300 katsojaa. Esitys oli katsojille ilmainen ja yhteistyökumppanina toiminut yritys kustansi alueen koulujen oppilaiden kuljetukset teatteriin.

Kuvassa Henna Laitinen. Kuva: Etelä-Saimaa.

NUORET MUKAAN SYMBOLITUOTANTOON

Lasten vapauttaja, kirjailija *Astrid Lindgren* antaa kirjassaan *Peppi Pitkätossun* loikoa koulun piirustustunnilla lattialla mitään tekemättä. Opettajan kysyessä, miksi Pepin paperi on tyhjä, tämä vastaa: ”*Olen piirtänyt sen täyteen jo kauan sitten, mutta eihän koko minun hevoseni mahdu tuohon pieneen paperipahaseen. Parbaillaan piirrän etujalkaa, mutta kun pääsen häntään asti, minun on mentävä eteiseen.*”

Nuorille ihmisille on tyypillistä se, etteivät he mahdu mihinkään. He ovat meluisia, eivätkä hyväksy asetettuja rajoja tai valmiita malleja, vaan leikkivät niillä ja kokeilevat niitä. Tämä asettaa erityisen haasteen lasten ja nuorten taidekasvatukselle.

Luovuutta ei lapsille ja nuorille tarvitse opettaa, se on elämän ja evoluution lahja. Luovuus on ihmisen peruseväs kananpoikien alkuravintona toimivan ruskuaispussin tavoin. Mutta luovuuden voi monin tavoin tuhota kasvatuksessa ja koulutuksessa. Erityistä herkkyyttä ja taitoa kasvattajilta vaatii se, että luovuuden latistaminen voi tapahtua sekä liian voimakkailla ja musertavilla rajoituksilla, normeilla ja tukahduttavalla suojelulla että liian vapaalla ja välinpitämättömällä kasvatuksella. On vaikeaa olla kyllin herkkä tasapainottelemaan näiden ulottuvuuksien välissä.

Luovuudessa lapset ovat aikuisiin verrattuna etulyöntiasemassa siitä syystä, että kun luovuus määritellään kyvyksi yhdistellä merkityksiä ja asioita aivan uudella, ennen kokemattomalla tavalla, niin mitä vähemmän kokemusta sen parempi! Lapsilla on uudet silmät ja korvat, he näkevät ja aistivat asioita, joiden havaitsemista kulttuurin opitut hahmottamisen tavat myöhemmin jäykistävät ja tuhoavat. Havaitseminen on kulttuurisesti opittua ja sitä ohjaavat meidän omaksumamme kulttuuriset arkkityypiset syvärakenteet, tavat ja riitit.

Luovuus on lapsissa – kysymys on siitä, miten sitä oikein vaalisimme, jotta se säilyisi ja saisi parhaat kehittymismahdollisuudet luovaksi ajatteluksi. Luovuuskasvatuksen sijaan meidän pitäisi puhua luovuuden vaalimisesta ja oikeudesta toteuttaa luovuutta.

Luovuuden vaaliminen lähtee hyvin yksinkertaisista asioista. Lastenpsykiatrian professori *Tuula Tamminen* ja Suomen Lääkäriliiton puheenjohtaja *Heikki Pälve* kirjoittivat 23. helmikuuta Helsingin Sanomien vieraskynä-palstalla pienten lasten aivojen kehitystä koskevasta uudesta tutkimustiedosta. Kirjoituksessa viitataan useasti myös luovuuteen. Kuten kirjoituksessa todetaan, ”*tuore aivotutkimus viittaa siihen, että aivojen kuorikerroksella tapahtuva tietojenkäsittely on nykylapsilla nopeutunut, mutta aivojen syvempiin osiin kuuluva tunnetaso kypsyy edelleen hitaasti. Tämä kasvava kehityksellinen epäsuhta edellyttää, että lapsen tunne-elämän kypsymistä tuetaan entistä enemmän. Siksi on panostettava inhimilliseen vuorovaikutukseen. Kyky ymmärtää merkityksiä, hahmottaa syy-yhteyksiä ja kokonaisuuksia, kyky luovaan ajatteluun ei kypsy tietomääriä lisäämällä vaan aikuisen ja lapsen välisen ihmissuhteen kautta.*”

OMILLA SYMBOLEILLA OSALLISUUTEEN

Nuoruuden murros synnyttää lapsesta usein kivuliaasti oman yksilönsä, joka ottaa oman paikkansa yhteisössä. Läntiseen ajattelutapaan kuuluu vauvan näkeminen vanhemmistaan ja yhteisöstään riippuvaisena olentona, joka kasvun kuluessa irrottautuu tästä riippuvuudesta itsenäiseksi persoonakseen. Kehityksen voi nähdä myös itäiseen tapaan täysin päinvastaiselta kannalta siten, että vauva on syntyessään aivan uusi ja yksinäinen olentonsa, jolla ei ole vielä siteitä ympäristöön ja kasvuprosessi on näiden siteiden luomista ja liittymistä yhteisön osaksi. Sekä yksilöllisyyden ja itsenäisyyden että yhteisöllisyyden liian voimakas korostaminen johtavat harhapoluille. Tasapainoiseen kehitykseen kuuluu yksilön ja yhteisön hedelmällinen vuorovaikutus, jossa ihminen kokee olevansa merkityksellinen yhteisölleen. Kasvu voidaan nähdä myös oman elämän merkityksellisuuden löytämisenä. Merkityksellisuuden kokemus tapahtuu aina suhteessa yhteisöön.

Nuoruus on äärimmäisyyksien aikaa. Nuori on kaikkiivoipainen jumala, joka kokee olevansa haavoittumaton ja kuolematon. Hän syntyy joka aamu uudestaan, luo maailman uudelleen ja kirjoittaa itsensä mukaan

kulloinkin luomaansa maailmaan. Nuoruutta kuvaa Ikaroksen huikea lento aurinkoon. Mitään esteitä luovuudelle ei ole ja kaikki on mahdollista. Nuoruudessa tutkitaan rajat ja rajoitukset, elämä ja kuolema. Nuoruuden jännite ulottuu lamautuneesta Nuoresta Wertheristä kaikkivoipaiseen Ikarokseen. Nuorten kuolemat idässä ja lännessä, itsemurhat tai itsemurhaiskut, mielenterveyden häiriöt ja syömishäiriöt rinnastuvat ilmaisuiksi jostain kulttuuria vahvemmasta voimasta; ehkä nuoruuden ehdottomuudesta ja traagisuudesta. Nämä äärimmäiset maailmat ovat läsnä samassa nuoressa ihmisessä.

Nuorisokulttuuri syntyi Suomessa amerikkalaisten mallien jäljittelynä 50- ja 60-luvuilla. Tuolloisessa mediamaailmassa nuorisokulttuuri sai koko ikäluokkaan ulottuvan, homogenisoivan yhtenäiskulttuurin luonteen. Samalla syntyi kuitenkin nuorten oman tekemisen ja vaikuttamisen väkevä liike. Suurten ikäluokkien nuoriso koki olevansa voimakas ja kaikkivoipainen. He tiesivät voivansa muuttaa maailman paremmaksi. Nuorten vahvat panokset taiteessa ja kulttuurissa vaikuttivat koko yhteiskuntaan ja ne olivat mukana kaikessa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja mediassa.

Kulttuurisesti moniulotteisemmassa ja pirstoutuneessa jälkiteollisessa maailmassa nuorisokulttuureja on monenlaisia. Mediamaailmassa on kuitenkin edelleen tapana jatkaa kaupallisen mainonnan ehdoilla tapahtuvaa nuorten karkeaa jakamista tietynlaisiin, lähinnä heidän kulutuskäyttäytymistään kuvaaviin osakulttuureihin tai ryhmiin. Tämä on näkökulmia kaventava ja ghettoitava lähestymistapa, jossa nuorisokulttuuri myös nähdään yksisuuntaisesti markkinoiden ja kulutuksen kautta. Mediassa nuoret ovat ensisijaisesti markkinoinnin kohderyhmä, jonka oma osallistuminen tai osallisuus jää vähemmälle huomiolle. Nuoria kohdellaan yhteiskunnassa nyt enemmän erillisenä, omana alueenaan eikä heidän panoksensa koko yhteiskunnan dialogissa ole vahva. Nuorten liittyminen yhteisöön edellyttää vahvaa panosta yhteisön merkitystuoannossa. Nuorten pitäisi tuntea, että he ovat aidosti osallisia yhteisön symbolituotannossa ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa taiteen ja kulttuurin kautta maailman muuttamiseen.

Kulutusnäkökulmaa korostava lähestyminen passivoi nuoria kaupallisuuden kohteiksi ja yleisöiksi. Kulttuurituotteissa korostuu tällöin kulutuksen maksimointi, joka ilmenee pinnallisuutena, nopeutena, päiväperhosina ja ylikorostuneena tähtikulttina. Kulttuurin ja taiteen syvämpi virta identiteetin ja maailman luomisena ja maailman muuttamisen projektina koetaan tällöin turhan vaivalloisena ja raskaana.

On tärkeää, että nuoria innostetaan taiteeseen mukaan; eikä tällöin pelkästään yleisöksi, vaan tuottamaan oma panoksensa koko yhteiskunnan taiteen ja kulttuurin merkitysten tuotantoon. Nuorten erilaisissa yhteiskunnallisissa osallisuushankkeissa on välttämätöntä painottaa

paljon nykyistä voimakkaammin kulttuurisen osallisuuden, oman merkityksenannon ja oman symbolituotannon voimaa. Taide ja kulttuuri ovat väkevimpiä konkreettisen osallistumisen ja osallisuuden väyliä hyvään yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen ja täysipainoiseen kansalaisuuteen oppimiseen. Taiteen kautta nuori muotoilee sisintään, itseään, rajaa itsensä maailmassa ja yhteisössä ja yhdistää itsensä siihen.

MAHDOLLISEN RAJAT

Osmo Pekonen kertoo artikkelissaan Unkarin matematiikan uusi Eukleides ja uusi Arkhimedes nuoren huippulahjakkaan unkarilaisen matematiikan *János Bolyain* (1802–1860) kohtalosta. Nuori János kiinnostui euklidisen geometrian erään perusaksiooman, paralleeliaksiiooman todistamisesta. Paralleeliaksiiooman mukaan yhden pisteen kautta voidaan vetää vain yksi sellainen suora, joka on yhdensuuntainen samassa tasossa olevan janan kanssa. Matematiikot olivat ennen häntä yrittäneet vuosisatoja todistaa tätä oikeaksi, mutta päätyneet aina kehäpäätelmiin. Myös nuoren Jánoksen oma isä oli ponnistellut ongelman parissa vuosikymmeniä löytämättä ratkaisua.

János Bolyai oivalsi kuitenkin nopeasti, että avaruus on rajaton ja suorat itse asiassa kaartuvat. Suoran ulkopuolella olevan pisteen kautta kulkee äärettömän monta paralleelia, jotka eivät leikkaa annettua suoraa. János lähetti innostuneen kirjeen isälleen, joka kauhistui sitä, että poika aikoi toistaa hänen virheensä haaskaamalla aikaansa tähän ongelmaan. Isä lähetti pojalle vastauskirjeen, jossa hän pyhästi vannotti poikaa Jumalan nimessä jättämään ongelman rauhaan ja kertoi, miten tämä asia oli sitonut hänen energiaansa, tuottanut hänelle pelkkää tuskaa, huolta ja harmaita hiuksia. Isä ei ottanut huomioon sitä, että uusi nuoruus ei ole vain vanhan toistoa, vaan luovuus on myös aidosti uutta, ennen kokemattonta ja tekemätöntä.

János lähetti ideansa myös tuon ajan matemaatikkojen ”kuninkaalle” Carl Friedrich Gaussille, joka tunnisti heti idean nerokkuuden ja merkityksen. Gauss ei suinkaan saattanut Bolyaita yhteyteen kansainvälisen tiedeyhteisön kanssa, vaan alkoi itse esiintyä epäeuklidisen geometrian keksijänä, vaikkei ollutkaan julkaissut asiasta mitään. Tältä pohjalta kehittyi myöhemmin Albert Einsteinin suhteellisuusteoria.

János Bolyai kuoli kurjuudessa ja köyhyydessä, unohdettuna. Mutta hän saattoi ylpeänä kirjoittaa:

Ex nihilo novum et alium mundum creavisse.

(Olen luonut tyhjyydestä uuden, toisenlaisen maailman.)

Bolyain unelmasta syntynyt kertomus kantaa edelleen. Luominen tapahtuu tyhjästä unelmien ja kertomusten kautta.

Unkarilainen runoilija *Sándor Kányadi* julkaisi vuonna 1989 runon Avaruuskoekielto, jossa viitataan Bolyain kohtaloon. Tämä runo kuvaa mielestäni tavattoman osuvasti arkista luovuuden estämistä ja tukahduttamista keinotekoisia rajoja asettamalla:

*Kun yhä laajemmassa piirissä
alkoi levitä tieto että
loputon on yhtä kuin rajaton
ja että tiettyinä perustotuuksina
pidettyjä aksioomia postulaatteja
vailla oleva maailma on mahdollinen
ja että yhden pisteen kautta on vedettävissä
lukemattomia sellaisia suoria
joiden piirin voidaan katsoa vastaavan
toisia
kuvittelun piirin sisällä kulkevia
suoria
ja että me voimme laajentaa
kuvittelun piiriä
jopa rajattoman kanssa yhtä olevaan
loputtomaan saakka*

*silloin
yhteisturvallisista syistä
loputon
suljettiin puomilla
tavallisella mäntypuomilla*

Varokaamme pystyttämästä puomeja puhuessamme luovuudesta ja järjestäessämme lasten ja nuorten taiteen ja kulttuurin kasvatusta ja koulutusta. Heidän unensa, unelmansa ja mahdollisuutensa ulottuvat meitä pidemmälle. Me luovutamme heille vain eväitä heidän matkalleen tulevaisuuteen.

Kristiina Halkola lauloi aikoinaan Gibranin runon mukaan:

*Sinun lapsesi eivät ole sinun lapsiasi.
He ovat itsensä kaipaavan elämän tyttäriä ja poikia.
He tulevat sinun kauttasi, mutta eivät sinusta.
Ja vaikka he ovat sinun luonasi, he eivät kuulu sinulle.*

*Voit antaa heille rakkautesi, mutta et ajatuksiasi,
sillä heidän sielunsa asuvat huomisessa, johon sinulla ei ole pääsyä.
Ei edes uniesi kautta.*

Hannele Koivunen

TAIDE- JA KULTTUURIPERINTÖYKSIKÖN PÄÄLLIKKÖ, OPM.
DOSENTTI, HELSINGIN YLIOPISTO.

TEEMU MÄEN KOLLEKTIIVIMAALAUŠ-WORKSHOP KIASMASSA 2004.

KUVA: ELISABETH CAVEN / KKA.

PÄIN SEINIÄ
10.7. - 11.8. 2010

SUBURB-JULISTETYÖPAJAN SADOSTA KOOSTETTU PÄIN SEINIÄ -NÄYTTELY
KIASMAN TAKAIKKUNASSA URB O2:N AIKANA. KUVA: KKA

ENSIN VALLATAAN MUSEOT...

Museoiden sisällön tuottaminen pidetään museoissa yleensä visusti museoammattilaisten käsissä. Seuraavassa esitellään kolme tapausta, joissa nuoria on otettu mukaan tekemään näyttelyitä sekä muuta museon toimintaa ja ohjelmia.

JYVÄSKYLÄN TAIDEMUSEO luovutti vuonna 1999 Suoja-nimisen vaihtuvien näyttelyiden tilansa kokonaan nuorten käyttöön viideksi viikoksi. Museon tuella joukko nuoria toteutti taidenäyttelyn ja tapahtumien sarjan. Kokemus oli niin vaikuttava, että prosessin päätteeksi nuoret perustivat Kulttuuriyhdistys Väristyksen: sen pyörittämä Kulttuuriklubi Siperia toimii edelleen Jyväskylän kaupungin nuorisotyön tuella.

Vuodesta 2000 toistunut KIASMA-teatterin järjestämä *URB-festivaali* ja sen taidekasvatusohjelma *subURB* perustuu nuorten aloitteellisuuden ja aktiivisuuden rohkaisemiseen. Toiminta on keskittynyt itäisen Helsingin lähiöihin sekä Kiasma-teatteriin ja Kiasman ulkolavalle. Vuonna 2005 ohjelma valtasi myös museon näyttelykerrokset nimellä Ensin valtaamme museot.

HELSINGIN KAUPUNGIN TAIDEMUSEON näyttely *Manga – Hokusaista Dragon Balliin* nähtiin Tennispalatsissa syksyllä 2005 osana laajaa japanilaista nykytaidetta ja populaarikulttuuria esittelevää näyttelyä Japan Pop. Siinä nuoret mangapiirtäjät toimivat asiantuntijoina ja olivat kokoamassa suomalaisen mangan osuutta näyttelyyn. He myös ideoivat ja toteuttivat näyttelyn oheisohjelmia.

NÄYTTELYPROJEKTISTA

KULTTUURIYHDISTYKSEKSI

LOKASUOJA JA KULTTUURIKLUBI SIPERIA

Nuoret saivat aktiivisen roolin Jyväskylän taidemuseossa *Elämäpeli*-nuorisohjelmassa, jossa heille tarjottiin tilaisuus tehdä omannäköisensä

näyttely taidemuseon vaihtuvien näyttelyiden tilaan. Hanketta vetämään työllistettiin kaksi vastavalmistunutta kulttuurituottajaa. Mahdollisuuden houkutteleva joukko nuoria (16-24 v.) teki EU:n Nuorisohjelman nuorisaloitteen teemalla kaupunkiympäristön kehittäminen. He suunnittelivat taustatukijoiden avulla taidemuseoon *Lokasuoja*-taidenäyttelyn ja tapahtumasarjan, josta tuli taidenäyttelyn lisäksi kaupungin nuorten oma olohuone ja nuoren kulttuurin näyteikkuna.

Nuoret lisäksi muutkin kaupunkilaiset sekä tiedotusvälineet löysivät Lokasuojan, ja toiminta laajeni alkuperäisestä ohjelmasta moninkertaiseksi. Viisivuokkoisen rutistuksen lopun hämmöittäessä aloitenuoret sekä muut asiasta innostuneet halusivat jatkaa toimintaa. He kutsuivat Lokasuojan päätöstilaisuuteen kaupungin päättäjiä, kulttuuri- ja nuorisalojen ammattilaisia sekä kaikkia asiasta kiinnostuneita ja esittivät toiveen nuorten omista kulttuuriklubitiloista. Lokasuojan näytön ja julkisuuden voimin nuoret saivat myös aikuisia – päättäjiä, nuoris- ja kulttuurialan ihmisiä – vakuuttamaan asiasta.

Eipä aikaakaan, kun talkoolaiset jo maalasivat vanhoja puutyövälineiden tiloja Jyväskylän Sepänkeskuksessa. Työrukkaseksi perustettiin Kulttuuriyhdistys Väristys ry ja Kulttuuriklubi Siperian avajaisia vietettiin 8. huhtikuuta 2000.

Tavoitteena oli alusta alkaen päästä irti projektimaisesta luonteesta ja kehittää toiminnasta pysyvä osa paikkakunnan kulttuuripalvelua ja -tarjontaa. Kulttuuriklubiprojektin käynnistämisen- ja kokeiluvuoden tärkein tuotos olikin toimintamallin kehittäminen ja sen jatkon turvaaminen ostopalvelusopimuksen kautta. Vuoden 2001 marraskuusta lähtien Jyväskylän kaupungin kulttuurisella nuorisotyöllä (nyk. nuorisosiainkeskuksella) ja Väristyksellä on ollut voimassa ostopalvelusopimus – kaupunki ostaa yhdistykseltä nuorten omaehtoista kulttuuritoimintaa tukevia palveluja. Sopimus mahdollistaa Siperian toiminnan jatkuvuuden vuosittain. Siperian myötä omaehtoinen kulttuuriharrastustoiminta otettiin Jyväskylän nuorisotyön verkoston strategiaan yhdeksi osa-alueeksi v. 2000. Väristyksen / Siperian

toiminnan kautta nuorten omaehtoinen kulttuuritoiminto on edelleen yksi edistettävä ja panostettava osa-alue kaupungin nuorisotyössä sekä laajemminkin seudullisessa nuorisotyön verkostossa.

Alun alkaen taidemuseo antoi toiminnalle väylän ja nuoret tekivät toteutuksesta kokonaan oman juttunsa. Lokasuojan loputtua, nivelvaiheessa taustatueksi tuli Jyväskylän kaupungin kulttuurinen nuorisotyö. Nuoret ovat itse kuitenkin olleet aktiivisia toimijoita ja organisaatiot ovat toimineet mahdollistajina. Hankkeesta syntyi uusi nuorten omaehtoisuudelle perustuva kulttuuriharrastustoiminnan malli ja toimintaympäristö: Kulttuuriklubi Siperian toimintamallin muotoutumisessa nuoret ovat olleet keskeisessä asemassa ja toiminta joustaa ja muotoutuu edelleen nuorten omaehtoisen kulttuuriharrastustoiminnan muuttaessa muotojaan. Nuoret vaihtuvat, aina tulee uusien nuorten vuoro kokeilla, luoda ja näyttää. Perusidea säilyy: joka on itse kokenut olevansa osallinen, osaa antaa seuraavillekin mahdollisuuden. Toiminnasta muodostuu osallisuuden jatkumo.

Kulttuuriyhdistys Väristys ry:n hallitus ja jäsenistö koostuu nuorista taiteen ja kulttuurin harrastajista sekä taide-, kulttuuri- ja nuorisoalan nuorista ammattilaisista. Väristys ry:n kaksi palkattua kulttuurituottajaa vastaavat kokonaisuudesta, visioinnista ja taustatyöstä (rahoituskuvioista jne.) – mutta ennen muuta myös siitä, että toiminta säilyy uskollisena nuorten omaehtoisuuden ”ideologialle”. Omissa toiminnoissaan nuoret vastaavat kykyjensä mukaan myös taustatyöstä itse, apua heille annetaan tarvittaessa.

Kulttuuriklubi Siperiassa nuorten kanssa luodaan ”käyttöliittymäksi” toimintaympäristö, joka tukee nuorten omaehtoista toimintaa ja johon nuoret voivat sitoutua. Nuoria autetaan silloin kun he haluavat apua, ei silloin, kun heitä halutaan vain ohjailta toimimaan aikuisia miellyttävillä keinoilla. Nuoret määrittelevät itse mikä on kulttuuri- ja taidetoimintaa.

Näyttelyt, työpajat ja tapahtumat ja taideprojektit ovat tavoittaneet vuosien mittaan hyvin erilaisia kohderyhmiä. Tilojen käyttäjät (tapahtumissa kävijät ja niiden järjestäjät sekä muihin toimintoihin osallistuvat) ovat 13–29-vuotiaita. Eri osakulttuureita edustavat nuoret ovat itse järjestämässä tapahtumia, joten Siperia on mahdollistanut – nuorille valmiiksi tehtyjen massatapahtumien vastapainoksi – kulttuuritarjonnan myös pienemmille osayleisöille. Nuoret ovat myös itse halunneet suunnata esityksiään ja muuta toimintaansa erilaisille ja eri-ikäisille kohderyhmille. Erityisryhmiä on myös pyydetty mukaan toimimaan aktiivisina toimijoina, ei vain kohderyhmänä. Esimerkkinä tästä on *Taide-Sulake* -toiminta, jossa nuoret ovat vapaa-ajan taideharrastuksen puitteissa tehneet yhteistyötä mm. näkövammaisten nuorten kanssa.

Nuorille harrastajille tilat ja työntekijöiden tuki mahdollistivat omien

näyttelyiden ja teematapahtumien järjestämisen, treenaamisen sekä kädentaitojen harrastamisen. Ennen kaikkea nuoret saavat toteuttaa omia luovia ideoitaan ja luoda vaikka kokonaan uusia kulttuuri-ilmioita. Nuoret saavat käynnistää, ideoita ja olla mukana kulttuuritapahtumien tuottamisessa ja erilaisissa taideproduktioissa. Nuoret ovat esimerkiksi tehneet nuorisoaloitteita ja vaikuttaneet taiteen tekemisen välityksellä eri puolilla kaupunkia.

HIPHOP OSANA NYKYTAIDETTA

SUBURB-TAIDEKASVATUSOHJELMA JA URB-FESTIVAALI

URB on Kiasma-teatterin järjestämä loppukesän kaupunkifestivaali, jonka ytimessä ovat urbaanit taiteet. Niille ei löydy määritelmää, joka kattaisi ilmiön monimuotoisuuden ja laajuuden. Pikemminkin voi puhua keskeneräisestä projektista, joka liittyy kiinteästi identiteetin kysymyksiin globalisoituvassa ja kaupungistuvassa maailmassa. Festivaalin tärkein tehtävä on ollut tehdä tilaa keskeneräisyydelle ja muutokselle: luomalla resursseja, vaikuttamalla ja yhdistelemällä erilaisia yhteisöjä, taiteilijoita ja toimijoita.

Tärkeänä osana URB-festivaalia on ollut subURB, nuorille suunnattu taidekasvatus- ja yhteisöprojekti. EU:n Urban II -yhteisöaloiteohjelman tuella on järjestetty vuosien 2002–2005 aikana monimuotoisia subURB-kursseja Itä-Helsingin Kurkimäen, Myllypuron, Kontulan, Vesalan ja Itäkeskuksen alueella. Kiasman lisäksi projektin järjestäjinä toimivat Helsingin kaupungin itäisen alueen nuoriso- ja kulttuuriasiainkeskukset sekä paikalliset toimijat kuten Kontupiste ja Vesalan taidekulma.

Tärkeä piirre festareilla ja taidekasvatusprojekteissa on ollut osallistuminen, nuoret tuottajina ja tekijöinä, eivät vain kuluttajina: subURB kannustaa kokeilemaan ja tekemään itse taidetta. subURB-ohjelmaan kuuluu maksuttomia urbaanin taiteen työpajoja ja kursseja. Keskeistä on kaupunkitila, sen käyttö ja rajat, lähiöissä syntyvä nuorisokulttuuri, kulttuurin löytäminen ja käyttäminen omassa asuinympäristössä. Projektin kohdealueena ovat Helsingin itäiset alueet, joissa on paljon maahanmuuttajia. URB on alusta alkaen halunnut edistää kulttuurien välisyyttä enemmän kuin ohjelmallista monikulttuurisuutta. Moninaisuutta on haluttu korostaa nykyisyyteen kuuluvana tosiasiana pikemmin kuin oikeutena tai velvollisuutena sitoutua johonkin tiettyyn alkuperään. Kansainvälisyys on kohdannut konkreettisesti paikallisuuden sekä paikallisen kulttuurin ja verkostot. Kaupunkikulttuurin moninaisuus korostui myös subURB-projektissa.

URB alkoi ensin tanssifestivaalina – jazzia, hiphopia, breakia – ja siihen liittyi myös hiphop-kulttuuriin kuuluvaa musiikkia ja graffitia, sitten myös tekstiä, rytmiä ja riimiä, teatteria ja elokuvia. subURB-kursseilla

VALTAUSVIIKKO: KULTTUURIKLUBI
SIPERIA JÄRJESTI NUORILLE KAUPUN-
KILEIRIN JYVÄSKYLÄSSÄ KESÄKUUSSA
2003. ERI PUOLILLA KAUPUNKIA JÄRJES-
TETYISSÄ TAIDETYÖPAJOISSA VALLAT-
TIIN KEHO, MIELI, MUSEO, YMPÄRISTÖ
JA TILA. TARJOLLA OLI KEHOTAI-
DETTA, PERFORMANSSIA, VAATEINSTALLAATI-
OITA, VARJOTEATTERIA, YMPÄRISTÖTAI-
DETTA... VIIKON LOPUKSI PÄÄTETTIIN
OSALLISTUA VIELÄ KADUNVALTAUS-
TAPAHTUMAAN.

on opeteltu näiden lisäksi muun muassa valokuvaa, tietokonekuvaa, streamausta, tilataidetta ja maalausta. URB-taiteille leimallista on monialaisuus, se on musiikkia, tanssia, tekstiä, kuvaa, teatteria ja kaikkien näiden sekamuotoja. Kurskien osallistujat ovat olleet 10-25-vuotiaita lapsia ja nuoria. Kursseille osallistui vuosina 2002-2005 yhteensä 1149 eri-ikäistä kurssilaista.

Vuodesta 2002 Kiasma-teatterin URB-festivaali on myös vienyt kansainvälisiä huipputason esiintyjä Itä-Helsingin kulttuurikeskukseen. URB lähiössä on tuonut kansainvälisen tason urbaanin taiteen lähioon. Useana vuonna festivaalin kansainvälinen päävieras on esiintynyt ja opettanut festivaalin aikana Itä-Helsingissä ja subURB-kurssilaiset on kutsuttu katsomaan esityksiä. Myös nuoret itse esiintyvät ja osallistuvat festivaalille. URB lähiössä on avannut tietä ammattilaisuuteen, ja osa festivaalille osallistuneista nuorista on toiminut työpajojen opettajina eri vuosina.

Urbaanit taiteet ovat toimineet nuorille eräänlaisena kasvualustana, mutta myös monet muut subURB-työpajat ovat keskittyneet omaan tyyliin, paikallisiin ja henkilökohtaisiin muunnelmiin ja ilmaisuun tavalla tai toisella. Niin kuvataiteen, näyttämötaiteen kuin kirjoittamisenkin avulla on käsitelty identiteettiä, rooleja, omaa yhteisöä ja ympäristöä, omien kokemusten ja havaintojen ilmaisua, unelmia ja tärkeitä paikkoja. On muokattu omakuvia kielen, merkkien tai kuvien avulla ja pohdittu oman elämän muutoksia: tärkeiksi koettuja menetyksiä ja saavutuksia. Kurskien nimet puhuvat puolestaan: Henk.koht. juliste, Kirjoita omakuva, Ole vihollisesi, Omat tekstit, Omat tarinat jne. Monilla kursseilla on otettu haltuun tekniikkaa (esim. streaming, break, akrobatia) ja sovellettu sitä omaan käyttöön.

subURBin horisontaalisena tavoitteena on ollut kehittää toimintatapoja ja -malleja, jotka mahdollistavat dialogin taideinstituution ja lähiöiden nuorten välillä. URB- ja subURB-projektissa on pyritty luomaan toimintakulttuuri, jossa nuoret ovat itse tekijöinä, toimijoina ja tuottajina. Keskeisinä tavoitteina on mahdollistaa nuorten integroituminen yhteiskuntaan ja antaa tasa-arvoiset mahdollisuudet käyttää kulttuuripalveluita sekä taitoja luoda niitä itse. Lisäksi hankkeen tavoitteet liittyivät taiteen saavutettavuuteen. Projektin avulla on pyritty poistamaan osallistumisen esteitä, kehittämään yhteistyötä eri ryhmien kanssa ja niiden välillä ja kasvattamaan uusia yleisöjä.

MANGAHARRASTAJAT MUSEOSSA

MANGA – HOKUSAISTA DRAGON BALLIIN

Japanilaista populaarikulttuuria, etenkin sarjakuvia (manga) ja animaatiota (anime) ja niiden ikivanhoja kulttuurisia juuria esittelevä näyttely oli jatkoa Helsingin kaupungin taidemuseon japanilaista taidetta

käsittelevien näyttelyjen sarjaan. Alusta lähtien museo haki yhteistyötä suomalaisten manga- ja animeharrastajien kanssa ja löysi heitä animeunioni.org –verkoston kautta.

Nuoret (n. 16-19-vuotiaita) osallistuivat paitsi kokonaisprojektin sisällön suunnitteluun, myös auttoivat museon työntekijöitä tiedotuksessa ja kohderyhmän kartoituksessa. Mangapiirtäjillä oli valmiit verkostot, joiden avulla oli helppo luoda yhteys piirtäjiin ja levittää tietoa siitä, että museo hakee ”suomimangan” piirtäjiä sekä näyttelyyn että julkaisuun.

Yksi mangapiirtäjistä kokosi museon edustajan kanssa suomalaisen mangan osuutta näyttelyyn. Sama piirtäjä ideoi työpajaohjelmistoa museolehtoreiden kanssa, ja hänet palkattiin avustamaan ja suunnittelemaan näyttelyn pedagogisen oheisjulkaisun, MangaABC:n piirrosohjeosuutta ja auttamaan MangaABC:n sarjakuvaosuuden kokoamisessa.

Nuoret mangaharrastajat olivat mukana etenkin työpajatoiminnassa. Heiltä saatiin tuiki tarpeellisia vinkkejä pajojen sisällön suunnitteluun ja kohderyhmien miettimiseen. Vaikka Suomessa ei aikaisemmin ollut järjestetty manga-näyttelyä museossa, oli työpajojen järjestämisestä kertynyt heille jo jonkin verran kokemusta erilaisten tuhansia nuoria keränneiden fanitapahtumien yhteydessä. Osa nuorista piirtäjistä oli ehtinyt opettaa paitsi coneissa eli fanitapahtumissa, myös erilaisilla kursseilla tai esimerkiksi Annantalon taidekeskuksessa. Kokeneimmat heistä palkattiin vetämään keskiviikkoisia Mangan taikaa –piirrostopajoja Taidemuseo Tennispalatsissa näyttelyn aikana. Nuoret toimivat myös tapahtumapäivien erityistyöpajojen ohjaajina.

Myös oheistapahtumien suunnittelu tehtiin yhteistyössä manga-harrastajien kanssa. Niitä päätettiin järjestää neljän tapahtumapäivän yhteyteen. Museo järjesti yhteistyössä Sarjakuvafestivaalien kanssa suuren manga -tapahtumapäivän Tennispalatsissa. Ohjelmassa oli paneelikeskustelu mangan vaikutuksista, asiantuntijaluentoja, työpajoja, mangan myyntitori ja Cosplay-pukukilpailu. Mangaharrastajien nuori joukko oli suunnittelemassa ja organisoimassa etenkin pukukilpailua. Cosplay eli cossaaminen tarkoittaa pukeutumista ihailmansa manga-, anime- tai pelihahmon asuun sekä esiintymistä siinä julkisella paikalla, yleensä fanitapahtumissa. Harrastukseen sisältyy myös asun ainakin osittainen valmistaminen.

Nuoret vastasivat pukukilpailun eri vaiheiden ja karsintaosuuksien suunnittelusta sekä kilpailun juonnosta. Museo järjesti kilpailulle riittävät tilat Tennispalatsin Finnkinon suurimmasta elokuvateatterista. Cosplay-kilpailun pukukavalkadia ja värikästä kilpailua seurasi täyteen ahdettu teatterisali. Ympäri Suomea kotoisin olevat fanit tapasivat toisiaan, osa ensi kertaa tosielämässä verkon ulkopuolella.

MANGAPIIRTÄJÄ ANNA STENMAN OHJAA TARINAPAJAA.
VIERESSÄ TOINEN PIIRTÄJÄ, ESSI NOPANEN (SHINANAI), JOKA MM. KOKOSI
MANGA-NÄYTTelyn SUOMIMANGA-OSUUTTA. KUVA: KAISA KETTUNEN

Yhteistyö nuorten kanssa oli hedelmällistä ja sen myötä syntyi todellista vuorovaikutusta museon ja sen yhden yleisön välillä. Yhteistyöstä oli molemminpuolista iloa ja etua. Nuorten kontaktit ja tehokas täsmätiedotus harrastajajoukolla ympäri Suomen takasivat sen, että aiheesta kiinnostunut yleisö sai riittävästi tietoa näyttelystä ja sen oheistapahtumista.

Nuoret puolestaan saivat mahdollisuuden paitsi tutustua museon toimintatapoihin, myös vaikuttaa niihin omalta osaltaan. Nuoret organisoivat museon kanssa yhteistyössä isoja manga-aiheisia tapahtumia heille uudessa ympäristössä. Vaikka museon kanssa yhteistyössä olleet nuoret edustivatkin itse eräänlaista alakulttuuria, he halusivat auliisti jakaa asiantuntemustaan museolle, sekä kaikille asiasta kiinnostuneille. Museo puolestaan pyrki luomaan näyttelyn välityksellä japanilaiselle sarjakuvulle kontekstia niin japanilaisen taiteen historian kuin nykytaiteen kautta. Museo tarjosi mangaa harrastaville nuorille paitsi toiminta-areenan, myös sellaista tietoa, kokemusta ja uusia asiantuntijakontakteja, jotka rikastivat heidän näkemystään japanilaisesta kulttuurista ja myös mangasta.

Suomimanga sai projektin myötä ennennäkemätöntä rohkaisua ja julkisuutta. Media kiinnostui nuorista suomalaisista mangan piirtäjistä ja nosti heitä esiin. Mangapäivänä museon näyttelyyn ja sen oheistapahtumiin tutustui ennätysellinen määrä yleisöä, reilut 5600 kävijää. Näyttely keräsi yhteensä yli 40 000 kävijää. Se vaikutti yleiseen mielipiteeseen luoden mangasta positiivisen nuorisokulttuurin ilmiön.

...SITTEN TEHDÄN ESITYKSIÄ

Myös teatteri voi avata ovensa nuorille. Helsinkiläinen *Q-teatteri* on tehnyt usean vuoden ajan yleisötyötä koulujen kanssa sekä Annantalon taidekeskuksen organisoimien kulttuurikurssien muodossa että itsenäisesti. Yhden kurssin päätteeksi Naulakallion erityiskoulun koulun oppilaat halusivat jatkaa teatterityöskentelyä. He käsikirjoittivat ja näyttelivät esityksen nimeltä *Sokea piste Q-teatterissa*. Kokemus jäi kouluun itämään, kunnes uusi ryhmä ilmoitti, että hekin haluavat teatteriin esiintymään.

Lopuksi tarkastellaan tapausta, jossa taiteenlajia ei ole ennalta määritelty vaan senkin päättävät nuoret tekijät itse: hämeenlinnalaisen Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXin nuorten ohjelma *Koeajo* antaa puitteet toteuttaa melkein millaisia tilaisuuksia tahansa.

KASVUA TEATTERIN KEINOIN

NAULAKALLION KOULU Q-TEATTERISSA

Naulakallion erityiskoulun kaikilla oppilailla on taustalla jotain sellaista, jonka vuoksi he eivät ole pärjänneet tavallisessa peruskoulussa; yleensä vakavia sosiaalisia ongelmia sekä oppimis- ja keskittymishäiriöitä. Suurin osa oppilaista asuu kasvatuslaitoksessa. Teatterikurssien ja niistä juontuneiden esitysten yhtenä tavoitteena on ollut päästä työstämään oppilaiden omia asioita teatterin keinoin.

Q-teatterin ja Naulakallion koulun vuoden 2006 yhteistyö huipentui rock-musikaaliin, jonka siemenet olivat aiemmin toteutetuissa rap- ja muissa musiikkiprojekteissa. Esitys *Uneksi todeksi* lähti liikkeelle oppilaiden aloitteesta ja sen materiaali oli täysin nuorten itsensä tuottamaa. Musikaalin näki marraskuussa yhteensä 306 katsojaa, joista suurin osa oli helsinkiläisiä koululaisia. Esityksen käsikirjoitus ja ohjausprosessi oli alkanut saman vuoden keväällä.

Rock-musikaalin tekeminen käynnistyi verkkaisesti. Kaksi oppilasta alkoi suunnitella käsikirjoitusta ja osa ryhtyi askaroimaan sävellystyön parissa. Keväeseen 2006 mennessä ryhmällä oli valmiina muutaman kappaleen aihiot ja kehyskertomus. Ryhmä koostui eri vuosikursseilla olevista oppilaista, joista kolme päätti peruskoulun samana keväänä. Kävi selväksi, että jatkossa projektia olisi jatkettava omalla ajalla koulun jälkeen. Miten oppilaat, jotka olivat alttiita välttämään sitoumuksia voisivat sitoutua johonkin, jonka onnistumisesta ei ollut mitään takeita? Kukaan ei voinut luvata heille projektista edes mitään hyötyä.

Kesäkuun ensimmäisellä viikolla nuoret matkasivat viikoksi Vartiosaareen musikaalileirille koulun musiikinopettajan ja teatteri-ilmaisun ohjaajan sekä Q-teatterin edustajan kanssa. Leirin päällimmäisenä tarkoituksena oli viettää aikaa yhdessä ja kasvattaa ryhmähenkeä. Musiikkiakin syntyi ja joitain tarinan kiemuroita työstettiin teatterilliseen muotoon. Lisää ideoita pulppusi ja usko projektin onnistumiseen kasvoi.

Ensi-ilta sovittiin marraskuun 14. päiväksi ja sitä kohti työskenneltiin kohtausten parissa kaksi kertaa viikossa. Harjoitukset tiivistyivät muutamaa viikkoa ennen ensi-iltaa. Yhdessä aprikoitiin viimeisiä juonenkäännteitä, alku- ja loppukohtausta, poissaoloja, kuka suostuu laulamaan ja mitä ja kuka ylipäänsä aikoo esiintyä. Nähtiin monta raivokohtausta ja välien selvittelyä, mutta myös kaverien tsemppaamista ja tosissaan yrittämistä lavalla.

Kolme yhdeksäsluokkalaista vietti ensi-iltaa edeltävän viikon työharjoittelussa Q-teatterissa, jolloin esitys lavastettiin ja puvustettiin

PERFORMANSSIRYHMÄ SUOMEN TOTEUTTI YHDESSÄ PERFORMANSSITAITEESTA KIINNOSTUNEIDEN NUORTEN KANSSA PERFORMANSSIPROGGIKSEN TOUKOKUUSSA 2005 JYVÄSKYLÄSSÄ. KULTTUURIKLUBI SIPERIAN TUOTANTOA.

MÄKI-MATIN TEATTERI TOIMI 2001-05 NUORISOTEATTERIPERIAATTEELLA KULTTUURIYHDISTYS VÄRISTYKSEN YHTEYDESSÄ. KESÄLLÄ 2005 ESIINTYMISPAIKKANA OLI JYVÄSKYLÄN MAAMERKKI, HARJUN VESILINNA, JONKA TERASSIN RAVINTOLOITSIJA ANTOI RYHMÄN KÄYTTÖÖN ESITYSTEN AJAKSI. MAJAKKA PERUSTUI JUHANI MERILAHDEN LUOTOLAISSROMAANIIN ISONKARIN MIEHET JA SEN DRAMATISOI JA OHJASI PANU PITKÄNEN.

KUVASSA: SIPRIINA KAURANEN, ANU LEHTONEN, ELINA PAAVOLA, TUOMAS KOSKELA, ANTTI SOIKKELI JA JOONAS PÄNKÄLÄINEN

yhteistuumiin. Iltaisin koko ryhmä harjoitteli. Tunnelma tiivistyi ja yleistä epävarmuutta esiintyi viime hetkiin saakka. Valotkin rakennettiin vain päivää ennen ensi-iltaa.

Ensi-illassa oppilaat itkivät kulisseyksissä ennen lavalle menoa, halusivat toisiaan ja kuiskivat toinen toisilleen: ”näytä niille”. Katsomoon ei näkynyt jännityksestä kuin rippeet; repliikit kuuluivat hyvin, rokki soi antaumuksella ja kaikki näyttelivät keskittyneesti ja tarkasti. Ensi-illan päätteeksi oli hyvä halata ja todeta että me tehtiin se.

Viimeinen esitys alkoi katastrofin leijuessa ilmassa; erään ammattikoulun oppilaat olivat päättäneet tulla katsomoon humalassa ja heidän käyttöksensä esityksen ensimmäisten kolmen minuutin ajan aiheuttivat jännitystä esiintyjissä ja turhautumista katsojissa. Mutta varsin kokemattomissa nuorissa esiintyjissä tapahtui jotain ihmeellistä: sen sijaan että he olisivat lyöneet läskiksi ja suuttuneet kohdatessaan odottamatonta vastustusta he tukeutuivat toisiinsa ja näyttelivät kaikella voimallaan häiritsijät hiljaisiksi. Nuoret vapautuivat ja ottivat todella ilon irti jokaisesta sekunnista, ja katsomo oli täysin myyty. Niin puhdasta iloa näyttelemisestä ja ylpeyttä omasta jutusta näkee harvoin ammattilaisten esityksissä.

Uneksi todeksi –rockmusikaali ja aiempi Sokea piste –esityksissä nuoret saivat mahdollisuuden hahmottaa itseään, omaan elämäänsä liittyviä asioita ja muotoilla niitä toisille näkyväksi. Projektit antoivat onnistumisen kokemuksia ja kehittivät erityisnuorten itseilmaisua ja siten myös lisäsivät elämänhallinnan taitoja ja uskoa itseen. Oppilaat oppivat työskentelemään yhteisen päämäärän hyväksi ja huomasivat vaikeina hetkinä kuinka tärkeää sopimuksiin sitoutuminen on. Yksi ihminen ei pysty pelastamaan projektia, mutta yksi ihminen voi sen tuhota, jos esimerkiksi jättää tulematta sovittuna aikana sovittuun paikkaan. Nuorten halu saada esitys valmiiksi kasvatti heissä vastuunottamista ja vastuullisuuden vaatimista toisilta. Yksi näyttelijöistä, vakavasta keskittymishäiriöstä kärsivä poika, purki ensimmäisen esityksensä jälkeen läsnäolon kokemuksensa sanoiksi toteamalla, että lavalla aika katoaa: ”Sitä vaan on siinä ja toimii niin kuin pitää toimia että kohtaus toimii.”

NUORET TAPAHTUMIEN TUOTTAJINA

KOEAJO-PROJEKTI HÄMEENLINNASSA

Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARXissa, Hämeenlinnassa haluttiin tukea nuorten omaehtoista kulttuurin tekemistä ja oppia lisää nuorten maailmasta. Kehitettiin *Koeajo*-projekti, jonka perusidea oli mahdollistaa nuorten tekemää kulttuuria nuorille. Siinä nuoret itse suunnittelevat tapahtumansa ja ovat itse tärkeässä osassa sen toteuttamisessa. ARX on

nuorten tukena ja turvana ja luo puitteet tapahtuman mahdollistamiseksi.

Projekti alkoi keväällä 2004 aluksi kesätapahtumana ulkolavalla. ARX-talon remontin valmistuttua seuraavana vuonna tapahtumia saatettiin järjestää talvisin sisätiloissa. Vuoden 2006 alussa projekti oli jo siinä pisteessä, etteivät kaikki halukkaat mahtuneet mukaan tapahtumien järjestämiseen. Vuoden 2006 aikana Koeajoja järjestettiin jo huimat 14 kappaletta. Sen enempiä ARXilla ei ollut resursseja, halukkaita järjestäjiä olisi kyllä ollut.

Vaikka viimekäden vastuu kaikesta on ARXilla, Koeajo-projektissa nuoret tekevät itse lähes kaikki päätökset, jotka liittyvät tapahtuman sisältöön. He päättävät tapahtuman luonteesta: siitä ketä tapahtumassa esiintyy, missä järjestyksessä, millä aikataululla, mikä tapahtuman nimi on ja kenelle se on suunnattu. Nuoret huolehtivat myös itse markkinoinnista, julisteiden teosta ja levityksestä, tiedotteiden kirjoittamisesta ja muusta tiedotuksesta sekä tietysti puskaradion aktivoimisesta. ARXin tehtäviin jää prosessin ohjaaminen siten, että onnistunut lopputulos pyritään varmistamaan. Tähän kuuluu myös rahaliikenteen valvonta ja rajojen asettaminen.

Tähän mennessä Koeajo-tapahtumia on järjestetty lähinnä muutamaa suosikkiteemoihin liittyen. Suurin osa on ollut konsertteja. Rap-musiikki tai graffitit olivat pääteemana neljässä tapahtumassa; rock yhdeksässä, heavymusiikki kolmessa ja pop-musiikki kahdessa tapahtumassa; yhden tapahtuman teemana oli tanssi; yhden skeittileffat. Kahden Koeajon teemaan on liitynyt yhteiskunnallinen sanoma.

Projektissa on ARXin edustajan mukaan hienointa ollut nähdä sen välittömät vaikutukset nuorissa. Esimerkiksi kun tapahtuma on käynnissä ja järjestäjä seisoo pitkällisen urakan jälkeen ylpeänä yleisön joukossa ja kaverit kyselevät ”säkö järjestit tän?” Tai kun järjestäjän fanittaman bändin laulaja tulee kiittämään järjestäjää tai kun kaverit ja sukulaiset taputtavat oman bändin ihan ekan keikan jälkeen encorelle.

Projektilla on ollut välittömien positiivisten vaikutusten lisäksi myös kokonaisvaltaisempaa sosiaalista merkitystä. Nuoret ovat saaneet onnistumisen kokemuksia, oppineet kokonaisuusien hallintaa sekä oppineet omasta itsestään ja kyvystään. Koeajo-projektissa nuorilla on usean kuukauden kestävä valmisteluprosessi, jonka aikana tapahtumatuotanto kuuluu ja näkyy nuoren arjessa. Tavoitteena on, että joskus tulevaisuudessa nuori voisi toteuttaa samankaltaista toimintaa itsenäisesti. Tarkoitus on istuttaa kulttuuri nuorten arkeen pidemmäksi aikaa tukemaan nuoren kasvua aktiiviseksi, itsenäiseksi ja omatoimiseksi kulttuurikansalaiseksi. Matalan kynnyksen taiteen tekeminen ja kulttuurityö on keino saada kulttuuria ja taidetta vahvemmin ihmisten arkeen.

KOEAJOKA JÄRJESTETÄÄN TALVISIN ARX-TALON KEINUSALISSA JA KESÄISIN
HÄMEENLINNAN TORILLA. KUVASSA MENEILLÄÄN KOVA MENO! -TAPAHTUMAN
SOUNDCHECK 2006.

NUORIMMAT SUBURB-KURSSIEN OSALLISTUJAT OVAT OLLEET 5-VUOTIAITA
LAAKAVUOREN PÄIVÄKOTILAISIA MELLUNMÄESSÄ. KUVA PUUTARHATYÖPAJASTA
VUODELTA 2005. KUVA: PETRI SUMMANEN / KKA

Koeajo-projektista on tullut ARXin jatkuvaa toimintaa, ja se on saanut ARXin näkymään nuorten paikkana. Organisaatiossa on nyt paljon tietoa siitä millaisia asioita nuoret arvostavat ja haluavat vapaa-aikanaan tehdä. ARXilaiset yllättyivät itsekkin projektin suosiosta. Nuoret eivät olleetkaan laiskoja ja passiivisia vaan ovat valmiita näkemään todella paljon vaivaa tapahtuman järjestämiseen. Positiivista on ollut myös monien vanhempien kannustus ja tuki nuorille tapahtuman järjestämisessä.

ENTÄ SITTEEN?

Nuorille (ja muille kohderyhmille) suunnattua yleisötyötä tehdään kulttuurilaitoksissa paljonkin. Edellä esitellyille esimerkeille on kuitenkin yhteistä se, että ne tavoittelevat jotain enemmän kuin nuoria pelkästään yleisönä: ne avaavat instituutioiden toimintakenttää tiukasti rajattujen ammattilaisten joukkoa laajemmalle toimijaryhmälle. Mitä tällaisesta seuraa; mikä muuttuu, kun nuoret astuvat mukaan?

Taidetta voi tehdä taidekursseilla, teatteria teatterikerhoissa ja musiikkia musiikkiopistoissa, mutta edellä kuvatuissa projekteissa on lisänä eräänlainen tuottajaoppi: oppiminen kohdistuu paitsi itse taiteeseen myös sen kehyksiin, niihin rakenteisiin joissa kyseinen taide syntyy ja elää. Nuoret pääsevät näkemään millaisia edellytyksiä ja rajoituksia taidetta tuottavissa ja esittävässä laitoksissa on, miten ne toimivat ja keitä siellä työskentelee. Nuori saa todellisen kokemuksen kulttuurilaitoksesta toimintaympäristönä ja myös mahdollisena työpaikkana, ymmärrys taidelaitosten toiminnasta ja merkityksestä kasvaa. Samalla nuorten oma tuotos pääsee nauttimaan instituution tuomasta näkyvyydestä ja nosteesta, jota muilla foorumeilla ei välttämättä ole. Instituutio tarjoaa siis tilan toimia ja näkyä.

Nuorten osallisuuskeskustelussa korostetaan, että nuorten on voitava osallistua itseään koskeviin suunnitelmiin, päätöksiin ja toimintaan. Yhtä tärkeää on kysyä, miksi nuoret eivät voisi osallistua myös muihin asioihin yhteiskunnassa, esimerkiksi taiteeseen, kulttuurilaitosten toimintaan ja symboliseen tuotantoon. Tuottamalla omia asioita esille voi vaikuttaa kulttuuriin ja sen muotoutumiseen ja sitä kautta julkiseen keskusteluun. Suomessa ei juuri ole kokemusta jatkuvammasta toiminnasta, jossa museon ulkopuoliset, esimerkiksi nuoret, paitsi tuovat omaa taidettaan esille käsittelevät ja kommentoivat myös muuta ohjelmistoa, tiedottamista, yleisö-palvelua jne. omasta näkökulmastaan ja ehdottavat niihin uudistuksia.

Tällaisen toiminnan järjestäminen esimerkiksi nuoriso- tai muina neuvostoina avaisi laitoksen päätöksentekoa ja keskustelua museon

sisäpiiriä laajemmalle. Nuorten toiminta taidelaitoksissa on usein projektiluontoista ja sillä on harvoin tämänkaltaista jatkuvuutta.

Kulttuurilaitosten näkökulmasta puolestaan nuorten mukanaolo ja nuorisokulttuurin näkyminen vakiintuneissa museoissa ja teattereissa toimii eräänlaisena ”vastakasvatuksena”: Kiasman museoyleisö on kohdannut jo taiteeksi hyväksytyyn rinnalla laajemmin visuaaliseen kulttuuriin kuuluvia ilmiöitä kuten graffitia ja teknoa, Taidemuseo Tennispalatsissa muun muassa sarjakuvaa ja mangaa. Mangakulttuuria tuotiin esiin myös Helsingin seudun opettajille. Heille järjestetyssä infotilaisuudessa satakunta opettajaa tutustui mangan historiaan ja tyylilajeihin.

Parhaimmillaan erilaisten osakulttuurien yleisöt tutustuvat toisiin. Kun kulttuurilaitos ottaa osaksi ohjelmistoaan populaarikulttuuriin tai nuorisokulttuuriin kuuluvia ilmiöitä, ne myös asettuvat osaksi erilaista kontekstia ja tulevat tarkastelluiksi osana taidemaaailmaa ja niille avautuu historiallinen ulottuvuus ja jatkuvuus.

Ala- tai nuorisokulttuurin esittämisessä joudutaan samalla aina vastaamaan kysymyksiin siitä, säilyykö se elinvoimaisena joutuessaan korkeakulttuurin kentälle. Niin hiphopin kuin mangan tuomista museoon voi joku pitää itse toiminnan kesyttämisenä tai vesittämisenä. Kuitenkin esim. molempien edellämäinittujen osalta tekijät ovat olleet yhteistyöhaluisia ja osin myös itse aloitteentekijöitä. Varmasti on myös niitä, joiden mielestä toiminnan vastakulttuuriluonne kärsii joutuessaan taidelaitoksiin ja tullessaan hovikelpoiseksi.

Oletettavasti kuitenkin graffitin tekijöitä edelleen riittää myös museon ulkopuolella eikä manga kärsi museoimagostaan. Päinvastoin, Tennispalatsissa uskotaan, että välillisesti näyttely ja sen oheistapahtumat vaikuttivat siihen, että mangaa uskallettiin kääntää yhä enemmän suomen kielelle. Samoin Kiasman tuki hiphopille näyttää vaikuttaneen alan ammattimaistumiseen ja siten vahvistaneen sitä. Muutaman tavoitteellisesti koreografoivan ja opettavan breikkarin toiminta tuskin riittää viemään lajilta katu-uskottavuutta.

Toinen nuorten ja nuorisokulttuurin esittämisestä esitettävä epäily on syytös nuorten kosiskelusta. Kalastelevatko taidelaitokset vain uusia asiakkaita tai nuorentavat imagoaan? Ainakaan taloudellisesti syytös ei pidä: museoissa alle 18-vuotiaat ovat pääsääntöisesti ilmaisia kävijöitä ja muidenkin taidelaitosten nuoriin sijoittama panos on varmasti suurempi kuin tuotos. Sitä että taidelaitos panostaa erityisesti nuoreen yleisöön, ei kai voi moittia – se on pikemminkin niiden velvollisuus. Jyväskylän taidemuseossa Lokasuoja-projekti ei ole mitenkään ainutlaatuinen, sillä museon osallistujien rohkasti osallistanut niin nuoria, maahanmuuttajia kuin harrastelijaiteilijoitakin ja antanut näille tilaa myös museon näyttelytoiminnassa.

Koeajon tuottaja Noora Herranen puolestaan kirjoittaa: ”Nuoret ovat oman ikäryhmänsä kiinnostuksen kohteiden, tarpeiden ja ongelmienkin asiantuntijoita. Me nuorten parissa työskentelevät aikuiset tarvitsemme sellaisia osaajia oman työmme kehittämiseen. Nuoret antavat teoillaan, puheillaan ja valinnoillaan hurjasti tietoa siitä, millainen heidän maailmansa on, mistä he ovat huolissaan ja mistä kiinnostuneita. Tällaisella tiedolla voi entistä paremmin itekin tuottaa tarpeellista, mielenkiintoista, erilaista ja saavutettavaa kulttuuritoimintaa nuorille. Tätä tietoa ei juuri kirjoista löydä.” Kyse on siis pikemminkin ohjelmallisesta työstä, joka tähtää tasa-arvoiseen ja avoimeen toimintaan.

Kuka siis pelkää nuoria? Manga-projekti aiheutti museossa tervetullutta keskustelua eri kohderyhmien huomioonottamisen olennaisuudesta ja näyttelyiden suunnitteluvaiheessa. Jo aihe herätti keskustelua ja paljon kysymyksiä näyttelytyöryhmässä museon johtoa myöden. Onko sen paikka taidemuseossa? Samoin URB ja hiphop, graffiti, konemusiikki jne. ovat kaikki aiheuttaneet säpinää niin Kiasmassa kuin sen ulkopuolella. Myös taidemaailman sisäpiiri voi kavahtaa asemien menettämistä, jos sen edustamaa näkemystä haastetaan. Toisaalta taiteen välittäjät ja ns. portinvartijat pitävät kiinni auktorisoidusta asemastaan määritellä taide, toisaalta myöskään asemansa vakiinnuttaneet taidemuodot ja niiden tekijät eivät aina hevin anna tilaa uusille tulokkaille.

Kulttuurisessa nuorisotyössä ja omaehtoisen kulttuuritoiminnan tukemisessa on taiteellisen tavoitteen lisäksi aina mukana sosiaalinen aspekti. Kulttuuritapahtumat ovat samalla kansalaistoimintaa, niissä toimiminen kehittää yhteiskunnassa tarvittavia taitoja, sosiaalisia taitoja, itsetuntoa, itseilmaisua, kokonaisuuksien ja sitä kautta elämän hallintaa. Aktiivinen kansalaisuus tarvitsee harjoitusta. Omaehtoinen kulttuurityö on non-formaalista oppimista, siis omasta tarpeesta lähtevää ja omia päämääriä palvelevaa aktiivista oppimista, josta ei anneta ennalta määriteltyjä arvosanoja tai todistuksia mutta joka rakentaa oppijan omakuvaa, tietoja, taitoja ja rohkeutta toimia yhteiskunnassa. Taide tukee tällaista oppimista erinomaisesti, sillä se sisältää aina monia suhteellisia tulkintoja maailmasta, ei yhtä objektiivista ja oikeaa. Siten se avaa tilan löytää juuri oppijalle itselleen oikeat ratkaisut ja välineitä niiden kehittämiseen.

Kokonaisuuden kokosivat ja toimittivat *Kaija Kaitavuori* ja *Arja Miller* seuraavien materiaalien pohjalta:

Tiina Ahtonen, Kulttuuriklubi Siperia

Jonna Strandberg, Nykytaiteen museo Kiasma

Arja Miller, Helsingin kaupungin taidemuseo

Jaana Taskinen, Q-teatteri

Noora Herranen, Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX

HIPHOEVENT-TAPAHTUMASSA KUKA TAHANSA PÄÄSI NÄYTTÄMÄÄN TAITONSA LAVALLA. KOEAJO 2006.

SUMMARY

The two articles in the publication present cultural youth work from two different points of view.

In his article *Young people have the right to creative joy*, professor of education Kari Uusikylä speaks for the right of young people to grow into self-expressing, creative individuals with self-esteem and awareness of their own talents and strengths, with a healthy social background enabling them to take responsibility for their own actions and other people.

Uusikylä is worried about moral values focusing on achievement, comparison to others, and external success. Educators – at home as well as at school – should provide young people with a safe, accepting environment where they can develop a positive and realistic self-image and feel accepted the way they are. Educators and society must also set limits, however, as not all creative actions or expressions are ethically or morally acceptable.

If a young person's self-image is distorted – if he only achieves, seeks for external acceptance and loses his capacity for empathy – he is not creative in a healthy way but becomes a selfish achiever and abuser of others, motivated by fear of rejection. An anguished adapter-achiever is neither creative nor innovative.

A mentally balanced young person is independent, appreciates long-term relationships, and finds creative work in itself rewarding and encouraging for his inner motivation. He also learns to evaluate his own achievements, and is able to accept justified criticism without feeling undermined. Uusikylä believes that a creative person will often take the wellbeing of the whole of humanity into consideration as well. Thus in a wider context, culture and the arts are significant as channels for the emotions, kindling a longing for compassion and beauty.

Hannele Koivunen from the Finnish Ministry of Education in turn emphasises in her article *Young people to be involved in symbol production*

that art and culture are the most powerful ways of learning real societal interaction and all aspects of citizenship. Therefore it is important to encourage young people to participate in the arts, to provide their own contribution to the production of artistic and cultural meanings in society.

For young people, art is a means of shaping their inner selves, defining themselves in connection to the world and society. Koivunen believes that the power of cultural involvement and personal production of meanings and symbols should be emphasised more strongly, as in today's media world the young are primarily a target group for marketing whose own involvement and participation are less dealt with. The young should feel genuinely involved in the symbol production of society, and feel that they have a chance to shape the world through art and culture.

Creativity is central to human nature, it is the ability to combine meanings and things in a whole new way. Children and young people show creativity that has not been subdued or destroyed by culturally taught ways of conceiving things. Indeed the main issue of education is how to cherish a child's born creativity, how to preserve it and provide the best possible chances for it to develop into creative thinking, says Koivunen.

Preserving creativity begins with simple things. A recent study of the brain indicates that today's children process information quicker than before, but their emotional capacities still develop slowly. This imbalance calls for ever more support for a child's emotional growth through focusing on human interaction. Creative thinking will not develop with increased knowledge but through the relationship between adult and child.

Koivunen emphasises that a harmonious development needs productive interaction between an individual and society. The growth from childhood through adolescence to adulthood can be seen as a discovery of the significance of one's own existence, and the experience of significance is always related to society.

EVERY NOW AND THEN THE LITTLE BREAK
DANCERS TOOK OVER THE STAGE OF
ARX. TEST RUN 2004. PHOTO: JUSSI
MYLLYNIEMI.

The second part of the publication presents five cases where cultural institutions have supported self-directed cultural activities organised by young people.

Content production in museums is usually strictly limited to museum professionals. Jyväskylä Art Museum, however, gave its temporary exhibition rooms completely over to the young for five weeks in 1999. With the museum's support, a group of young people produced an art exhibition and a series of events. The experience was so powerful that the process resulted in the young establishing their own cultural association. Thanks to the impressive outcome and publicity, these young people got also adults behind them – politicians, people from the youth and cultural sector – to grant the resources for continuing activity: Culture Club Siberia run by the cultural association is still in business with help from the City of Jyväskylä youth work department. It supports self-directed cultural activities arranged by young people. The young themselves define cultural and artistic activity.

The URB Festival launched in 2000 by the Kiasma Theatre along with its art education programme subURB are based on encouraging the initiative and involvement of the young. In 2005 the programme also occupied the museum's exhibition rooms under the title First We Take Museums. Central elements are urban spaces, their uses and limits, youth culture born in the suburbs, discovering culture and using it in one's own environment. The most important aspect of the festivals and art education projects is involvement, the young as producers and makers, not just consumers. The aim has been to develop ways and modes of operation that enable dialogue between the art institution and the youth of the suburbs.

Helsinki City Art Museum's exhibition Manga – from Hokusai to Dragon Ball was seen in the Tennis Palace in autumn 2005 as part of Japan Pop, an extensive exhibition presenting Japanese contemporary art and popular culture. Young makers of manga were invited along as experts, and they were involved in putting together the part exhibiting Finnish manga. They also planned and produced special programme for the exhibition, such as manga drawing workshops and cosplay competition events.

Theatres can also open their doors to the young. QTheatre in Helsinki has worked with the Naulakallio special school for several years in the form of cultural courses organised by the Annantalo arts centre. One of these courses resulted in the students of the school writing and starring in a show called The Blind Spot at the QTheatre. The experience lingered with the school, until another group of students announced that they too want to perform in the theatre. The work between the QTheatre and the school culminated in a rock musical Dream It Real

which was begun on the students' initiative, and was entirely produced by the young themselves.

Cultural centre for children and young people ARX offers a programme called Test Run that provides a setting for almost any kind of artistic event. The young themselves make all the decisions concerning the nature of each event. They decide who will be performing, in which order and schedule, what the event will be called, and who it is meant for. The young also take care of marketing, making posters and distributing them, writing handouts, and other publicity. Most of the events have been concerts, but the themes have also included graffiti, dance, skateboarding films, or social issues.

SO WHAT?

What these examples have in common is that they approach young people as something more than just audience: they open the field of these institutions to a wider group outside the close circle of professionals. The young get to see what kind of potential and limitations these art institutions have, how they work and who the people working there are. The young get genuine experiences of cultural institutions as working environments and possible future employers, and their understanding of the functions and significance of artistic institutions grows. At the same time their own productions can enjoy the publicity and hype provided by the institutions, which other forums may not necessarily have to offer.

From the cultural institutions' point of view, the involvement of the young and the visibility of youth culture in established museums and theatres functions as a kind of "counter education": traditional audiences meet not only accepted art but also aspects of visual culture from a broader range.

When a cultural institution includes aspects of popular or youth culture in its programme, they become part of a different context and are dealt with as an element of the art world, thus gaining historical perspective and continuity. Presenting youth or subculture also raises the question of whether they can retain their energy in the field of high culture. The above examples show, however, that cooperation with cultural institutions tends to strengthen the subcultures. The manga exhibition and its programme of events had an indirect effect on the increase of manga being translated into Finnish. Likewise Kiasma's support for hip hop seems to have increased the level of professionalism in the field and thus promoted it. Supposedly there are still many enough makers of graffiti outside the museum, manga does not suffer by its institutional image,

THE CONTENT OF THE TEST RUN EVENTS HAS VARIED FROM SKATEBOARDING FILMS TO BALLADES. IN THE PHOTOGRAPH 18 YEAR OLD SINGER SONGWRITER IDA VALKONIEMI WHO ORGANIZED HER CONCERT BY HERSELF WITHIN THE PROGRAMME. 2006

and the work of a few choreographing and teaching break dancers is not enough to rob the style of its street credibility.

Another issue associated with presenting youth culture is the accusation of trying to woo the young. Yet the fact that art institutions focus on young audiences can hardly be blamed – it is rather their duty. The young are experts of the interests, needs and problems of their generation. Adults working with young people need this expertise in order to develop their own work.

So who is afraid of the young? The projects introduced here raised issues in the organising institutions concerning the necessity of catering for different audiences even as the programmes were being planned. The theme itself might have been cause for debate or questions: Is the place of manga / hip hop / the young in an art museum / theatre? The producers and so-called gatekeepers of art like to hold on to their authorised position of defining art, but neither are the established art forms or artists that willing to give room to newcomers.

Cultural youth work and promotion of self-directed cultural activities include not only artistic aims but a social aspect as well. Cultural events are also part of civic activism; involvement develops our social skills, self-esteem and self-expression, and the ability to manage larger wholes and thus life. Active citizenship takes practice. Self-directed cultural work is non-formal learning. Art is an excellent support for this kind of learning, since it always includes several relative interpretations of the world, and not just one that would be objective and true.

URB 03 STAGE AUDIENCE. IN THE BACKGROUND PHOTOGRAPHS FROM THE SUB-URB COURSE EXHIBITION NEW YOUNG EUROPEANS. PHOTO: HANNA MAUNUKSELA / KKA

NET CUCAP.

TÄMÄ JULKAISU SISÄLTÄÄ ARVOVALTAISIA ESSEITÄ JA KEISSEJÄ,
JOTKA SAATTAVAT INNOSTAA NUORIA OMAEHTOISEEN TOIMINTAAN.